

Sygn. akt I C 1685/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 kwietnia 2015 roku

Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim I Wydział Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSR Anatol Ławrynowicz

Protokolant: Radosław Niewiński

po rozpoznaniu w dniu 30 kwietnia 2015 roku w Bielsku Podlaskim

na rozprawie

sprawy z powództwa J. W.

przeciwko (...) SA z siedziba w L.

o zapłatę

I Oddala powództwo.

II Zasądza od powoda J. W. na rzecz pozwanego (...) SA z siedzibą w L. 2417 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

III Zasądza na rzecz adw. P. S. tytułem kosztów zastępstwa prawnego z urzędu 2952 złotych, które wypłacić z sum budżetowych Skarbu Państwa, w tym 552 złotych tytułem zwrotu podatku VAT.

I C 1685/14

UZASADNIENIE

J. W. po ostatecznym sformułowaniu pozwu wnosił o zasądzenie od (...) SA z siedzibą w L. 50.000 złotych tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości nr (...) położonej w S. za okres 10 lat wstecz od daty wytoczenia powództwa wraz z odsetkami liczonymi od tego dnia ewentualnie od daty doręczenia pozwu pozwanemu i obciążenia pozwanego kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwu powód wskazywał iż pozwany bezumownie korzysta we wspomnianej działce na której zostały posadowione 4 słupy energetyczne podnosząc przy tym iż to, co zostało pobudowane stanowi jego własność „ (k 6) a słupy zostały wzniesione bez zezwolenia . Słuchany na rozprawie w trybie art 212 § 1 kpc wskazał iż 1/3 część działki nr (...) jest wyłączona z rolniczego użytkowania z powodu posadowienia tam urządzeń energetycznych.

W odpowiedzi na pozew (...) SA z siedzibą w L. wnosila o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany podnosił iż urządzenia energetyczne na działce (...) zostały wybudowane legalnie na podstawie decyzji Urzędu Wojewódzkiego w B. nr (...) z dnia 4 stycznia 1985 roku w obrębie przedmiotu własności Skarbu Państwa nakładem przedsiębiorstwa państwowego, że korzysta z nieruchomości powoda na podstawie przysługującego jej prawa służebności gruntowej przesłanu nabytej przez poprzednika prawnego pozwanej skutkiem zasiedzenia z dniem 10 lutego 2009 roku. W związku z powyższym pozwany argumentował iż korzystanie z nieruchomości na zasadzie nabytego pierwotnie ograniczonego prawa rzeczowego w zakresie niezbędnym do utrzymania infrastruktury energetycznej wyłącza ponoszenie na tym tle wynagrodzenie. Niezależnie od tego pozwany

wskazywał iż wszedł w posiadanie służebności na nieruchomości powoda w dobrej wierze co świetle art 224 § 1 kc (nawet przy nie uznawaniu zarzutu zasiedzenia) wyłącza zobowiązania do ponoszenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w nieruchomości. Pozwany podnosił też zarzut przedawnienia roszczeń powoda z art 224 kc i art. 225 kc oraz kwestionował wysokość żądanego wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości oraz jego zakres podany przez powoda. W tym kontekście pozwany podnosił iż roszczenie powoda jest nieudowodnione.

Sąd Rejonowy ustalił i zważył co następuje:

Bezsporne jest iż powód na mocy decyzji Starosty (...)z dnia 18 sierpnia 2000 roku nabył nieodpłatnie prawo własności nieruchomości oznaczonej numerem (...)o powierzchni 0,10 ha położonej w S.gm. D.i że uprzednio decyzją Naczelnika Gminy w D.z dnia 28 czerwca 1984 roku w trybie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin nieruchomości rolne H. W.(babci powoda, w skład których wchodziły m.in. działki (...))zostały przejęte na własność Skarbu Państwa. W roku 1991 podczas scalenia gruntów wsi S.zatwierdzonego decyzją Urzędu Wojewódzkiego w B.z dnia 30 listopada 1990 roku utworzono działkę nr (...)z połączenia działek (...)

W roku 1985 na podstawie decyzji Urzędu Wojewódzkiego w B.nr (...)z dnia 4 stycznia 1985 roku w granicach obecnej działki (...)będącej wówczas własnością Skarbu Państwa zostały wybudowane urządzenia służące do przesyłu energii elektrycznej w postaci linii niskiego napięcia zasilającej (...)na dwóch podwójnych słupach. Linia w miejscowości S.jest zasilana z głównego punktu zasilającego w H.. W roku 1985 dokonano przebudowy istniejącej od roku 1976 linii przekazanej do eksploatacji Zakładowi (...)(przedsiębiorstwu państwowemu). Od momentu wybudowania (późniejszej przebudowy) linia była przez cały czas czynna i zasilala odbiorców w prąd. Pozwany i jego poprzednicy bez przeszkód i w dobrej wierze wykonywali czynności z zakresie eksploatacji i utrzymania tejże linii zasilającej. Działo się tak w okresie gdy nieruchomość była własnością państwową, następnie gdy z woli ustawodawcy stała się majątkiem Gminy D.a następnie od roku 2000 była własnością powoda.

Na etapie projektowania przebudowy urządzeń elektroenergetycznych w roku 1984 kiedy nieruchomość nr (...) była jeszcze własnością H. W., była ona uwzględniana w wykazie właścicieli gruntów przez których grunta linia ma być przeprowadzona, w szczególności w związku z uzgadnianiem dokumentacji projektowej (k 48). Formalne przekazanie linii do eksploatacji dokonano się 31 lipca 1985 roku już po przejściu jej gospodarstwa rolnego.

Bezspornym jest że to pozwany jest właścicielem urządzeń przesyłowych a jego poprzednicy prawni tj Zakład (...), Zakład (...) Sp. z o. o. przekazali je kolejno (ostatecznie pozwanemu) na zasadzie przekształceń własnościowych dokonywanych w ramach obowiązującego prawa.

Dnia 12 maja 2008 roku powód skierował do Zakładu (...)w B.pismo żądając usunięcia czterech słupów „z działki nr (...)„ położonej w S.(k 53). (...) Sp. z o. o.w B.w odpowiedzi na to pismo prosiło o przedstawienie praw własnościowych do wskazanej działki i wskazywała na legalność inwestycji - budowy urządzeń elektroenergetycznych. W dalszej korespondencji powód odwoływał się do przepisów Konstytucji zarzucając iż Zakład (...)jej nie respektuje (k 56). Na mocy decyzji Wojewody (...)z dnia 30 października 1996 roku Zakład (...)w B.nabyło z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990 roku prawo użytkowania wieczystego do gruntu oznaczonego nr (...)położonego w H.w obrębie których znajduje się główny punkt zasilający linie energetyczne rozproszone w okolicznym terenie, w tym także w obrębie S..

Całokształt okoliczności wskazuje iż pozwany korzysta z nieruchomości powoda na podstawie przysługującego jej prawa służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu nabytej przez poprzednika prawnego pozwanej z dniem 10 lutego 2009 roku przez zasiedzenie. Niezależnie od tego wysokość żądanego przez powoda wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości jest nieudowodniona podobnie jak zakres i charakter bezumownego użytkowania.

Powyższe ustalenia faktyczne mają potwierdzenie w następujących dowodach: w dokumentach k 39-125 (dokumentacja procesu inwestycyjnego przebudowy linii niskiego napięcia na terenie wsi S., odpis decyzji Starosty (...)z dnia 18 sierpnia 2000 roku, korespondencja powoda w sprawie usunięcia słupów, wypis z księgi

wieczystej (...)prowadzonej dla nieruchomości nr (...)położonych w H., dokumenty potwierdzające przekształcenia poprzedników prawnych pozwanego), k 172 (historia nieruchomości nr (...)akta uwłaszczeniowe nr (...)Starostwa Powiatowego w H., w zeznaniach świadków A. K.i W. P.(k 142-143).

Sąd udzielał pouczeń powodowi odnośnie jego praw procesowych (k 142), częściowo zwolnił go od kosztów sądowych i ustanowił mu adwokata z urzędu, określił stronom termin 14 dniowy do zgłaszania wszelkich wniosków dowodowych. Powód w istocie nie wykazał inicjatywy dowodowej w zakresie obliczonym na wykazanie okoliczności mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art 227 kpc). Zgłosił wprawdzie wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego celem ustalenia wysokości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości ale uchylił się od poniesienia finansowego ciężaru przeprowadzenia tego dowodu co skutkowało wobec zastrzeżonego rygoru pominięciem tego dowodu. Oznacza to stan taki jakby wspomniany dowód uznać za nieistniejący.

Powód uchylił się od inicjatywy dowodowej w zakresie nie mniej istotnej (szczególnie wobec zarzutu strony pozwanej) – kwestii w świetle art 224 kc i następnich, a mianowicie wykazania charakteru władztwa nad rzeczą, w szczególności przymiotu złej wiary posiadacza nieruchomości oraz zakresu korzystania bezumownego z nieruchomości nr (...) przez pozwanego. Zebrane w sprawie dowody w postaci dokumentacji projektowej i dot. procesu inwestycyjnego przebudowy linii niskiego napięcia w obrębie S.a także rejestrującej prawo własności do działki nr (...)od roku 1985 do chwili obecnej , zeznania świadków A. K.i W. P.(k 142-143) w pełni uwiarygadniają twierdzenia pozwanego o zasiedzeniu służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy, dobrą wiarę posiadacza urządzeń przesyłowych jest także wpływ wskazanego w ustawie czasu. Nie ulega zwłaszcza wątpliwości iż budowa linii niskiego napięcia w obrębie przedmiotowej działki była dokonywana przez przedsiębiorstwo państwowe na gruntach Skarbu Państwa w ramach jednolitej własności państwowej.

Art. 5 ust 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 roku Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych stanowił iż mienie ogólnonarodowe (państwowe) należące do rad narodowych i terenowych organów administracji państwowej stopnia podstawowego, zakładów i innych jednostek organizacyjnych podporządkowanych organom określonym w ust 1 staje się z dniem życia niniejszej ustawy z mocy prawa mieniem właściwych gmin. Gminie na jej wniosek może być przekazane mienie ogólnonarodowe inne niż wymienione w ust 1-3 art. 5 jeżeli jest ono związane z realizacją jej zadań. Zgodnie z art. 18 ustawy wojewoda wydaje decyzje w sprawie stwierdzenia nabycia mienia z mocy prawa w sprawie jego przekazania – w zakresie unormowanym ustawą. Z dokumentów przedłożonych nie wynika że wszczęto tzw. procedurę komunalizację w odniesieniu działki nr (...) co nie oznacza iż w okresie dekady 1990-2000 działka była w dalszym ciągu państwowa. Z treści decyzji Starosty (...) (z mocą ostateczną z dniem 5 września 2000 roku) wynika jednoznacznie iż działka była własnością Gminy D. (k 187), który to podmiot był stroną postępowania administracyjnego. Nic nie wskazuje ażeby Gmina a następnie od 5 września 2000 roku powód do chwili złożenia pozwu w tej sprawie zakwestionowali legalność posadowienia urządzeń elektroenergetycznych na działce, dobrą wiarę posiadacza służebności gruntowej w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu. Wbrew pozorom pisma powoda kierowane do poprzednika pozwanego (...) Sp. z o. o. (k 53, k 56) nie są dowodem przerwania biegu terminu prowadzącego do nabycia wspomnianej służebności gruntowej albowiem z ich treści nie wynika, iż dotyczą one przedmiotowej nieruchomości (powód wskazuje na działkę nr (...)).

Przesłanką konieczną do stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy jest korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia i wpływ wskazanego w ustawie czasu. Bieg zasiedzenia rozpoczyna się od dnia przystąpienia przez posiadacza służebności do jej wykonywania a więc do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 292 kc w zakresie odpowiadającym treści służebności.

Art 172 kc łączy wymagany do zasiedzenia wpływ czasu z kwalifikacją posiadania według kryterium dobrej lub złej wiary posiadacza w chwili uzyskania przez niego posiadania. Początek biegu posiadania służebności należy łączyć z datą odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji linii na tym odcinku obejmującym działkę nr (...) co nastąpiło 31 lipca 1985 roku. W tym momencie posiadacza działki należy utożsamiać z inwestorem. Od momentu posadowienia urządzeń energetycznych pracownicy przedsiębiorstwa energetycznego bez żadnych

przeszkód dokonywali konserwacji urządzeń, przeprowadzali przeglądy i naprawy, wchodząc bez żadnych przeszkód na działki przez które przebiegały . Był utrzymany nieprzerwanie stały przesył prądu elektrycznego za pomocą tych urządzeń (domniemanie faktyczne). Właściciele nie sprzeciwiali się użytkowaniu urządzeń energetycznych i korzystaniu w niezbędnym zakresie z gruntu, na którym one się znajdowały. Długotrwałe tolerowanie takiego stanu rzeczy takich działań uzasadnia usankcjonowanie ukształtowanego i stabilnego stanu prawnego przez obciążenie nieruchomości służebnością gruntową odpowiadającą służebnością przesyłu. Wniosek taki należy wysnuć na podstawie relacji świadków.

Dla oceny dobrej bądź złej wiary posiadacza służebności (art 172 § 1 kc w zw. z art. 292 kc) decydujący jest moment objęcia posiadania. Domniemania posiadania wynikające z treści art 339 kc, art. 340 kc, art 341 kc jak też domniemanie dobrej wiary wynikające z treści art 7 kc w związku z art 172 kc – na które powołuje się pozwany nie zostały obalone dowodem przeciwnym (art 234 kpc) . Decydujące znaczenie dla oceny dobrej lub złej wiary posiadacza mają elementy subiektywne odnoszące się do stanu świadomości(tak w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 2000 roku II CKN 282/2000). W ocenie sądu nie został skutecznie przeprowadzony dowód, że poprzednik prawny pozwanego nie znajdował się w uzasadnionych okolicznościach przekonaniu że przysługuje mu prawo do korzystania z urządzeń energetycznych na wskazanym obszarze działki. W orzeczeniu z dnia 8 stycznia 2009 roku (I CSK 265/08) Sąd Najwyższy wskazał to czy wnioskodawca działał zgodnie z obowiązującym prawem przy nabywaniu posiadania nie może pozostać bez znaczenia dla oceny dobrej lub złej wiary posiadacza. Oznacza to w danym przypadku konieczność wykazania iż posadowił urządzenia energetyczne dokładnie z treścią stanowiącej decyzji (zgodnie z planem sytuacyjnym). Dowód taki został skutecznie przeprowadzony.

Od dnia 1 lutego 1989 roku to jest od zmiany Kodeksu cywilnego i zniesienia własności ogólnonarodowej Zakład (...) rozpoczął zasiadywać służebność gruntowa odpowiadająca służebności przesyłu.

Zważając więc na charakter objęcia posiadania służebności i wskazaną datę początkową do zasiedzenia służebności dojdzie z upływem 20 letniego okresu liczonego od momentu wejścia w życie Kodeksu cywilnego na podstawie art . XLI § 1 i 2 przepisów wprowadzających Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 (Dz..U nr 16 poz. 94).

Zgodnie z obowiązująca do dnia 1 lutego 1989 roku zasadą jednolitej własności państwowej (art. 128 kc) własność państwowa przysługiwała niepodzielnie państwu a państwowe osoby prawne(przedsiębiorstwa państwowe) w granicach swojej zdolności prawnej wykonywały w imieniu własnym względem zarządzanych części mienia ogólnonarodowego uprawnienia płynące z własności państwowej. Przedsiębiorstwa te wykonywały zarząd mieniem państwowym w imieniu własnym ale na rzecz Skarbu Państwa.

Z chwilą zniesienia tej zasady otworzyła się dla przedsiębiorstw państwowych możliwość nabywania dla siebie przez państwowe osoby prawne prawa własności i innych praw rzeczowych. W myśl wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 roku (CSK 11/05) osoba prawna która przed dniem 1 lutego 1989 roku mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (w tym także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 roku zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania.

Powód nie zakwestionował skutecznie dowodów przedstawionych przez pozwanego w zakresie wykonywania służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu. Nie podjął w tym zakresie skutecznej polemiki procesowej poprzestając jedynie na twierdzeniach. Nabycie prawa przez zasiedzenie jest pierwotnym nabyciem prawa co oznacza nabywca nie wywodzi go od innej osoby lecz nabywa je niezależnie od czyichkolwiek uprawnień.

W myśl art. 6 kc ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Jeżeli chodzi o rozkład ciężaru dowodu, to powód powinien udowodnić fakty pozytywne, które stanowią podstawę jego powództwa tj. okoliczności prawo tworzące, a pozwany, jeżeli faktów tych nie przyznaje, ma obowiązek udowodnienia okoliczności niweczących prawo powoda. Pozwany zaprzeczał podanym przez powoda okolicznościom.

W ocenie Sądu materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie dawał podstawy do uwzględnienia powództwa. Brak było dowodów na potwierdzenie zasadności powództwa w zakresie tak istotnych faktów dla rozstrzygnięcia w kontekście podanej podstawy prawnej – jak zakres i charakter władztwa, wysokość należnego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. W uzasadnieniu pozwu w jego pierwotnej treści powód zdaje się wskazywać na samoistny charakter posiadania pozwanego, zaś w piśmie procesowym z dnia 10 lutego 2015 roku (k 165) powód „ zaprzecza wszelkim twierdzeniom pozwanego o faktach „ co pośrednio dowodzi iż zaprzecza on także by korzystanie z jego nieruchomości ograniczało się do posiadania służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (co stanowi przecież zasadniczy punkt wywodów pozwanego). Tymczasem całokształt okoliczności faktycznych przekonuje bez wątpienia iż posiadanie pozwanego ograniczało się do władztwa w zakresie ograniczonych wyłącznie do tejże służebności. Wnioski dowodowe powoda (k 165) zdają się wskazywać iż chce on ustalenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w trybie przewidzianym art 225 kc jakby chodziło o samoistnego posiadacza nieruchomości ingerującego w prawo własności powoda podczas gdy oczywistym jest że pozwany prawa własności powoda nie podważa i dowodzi posiadania w zakresie ograniczonym do władania służebności gruntowej. Ewentualne roszczenia powoda mogłyby więc być rozpatrywane w świetle art 251 kc w związku z art 225 kc.

Niezależnie od tego czy posiadanie pozwanego będzie miało charakter samoistny bądź zależny dobra bądź zła wiara będzie warunkowała ewentualną odpowiedzialność pozwanego na tle bezumownego korzystania. Ta zaś kwestia pojawia się w sferze wymiany twierdzeń, zaś zła wiara pozwanego przez powoda nie została udowodniona, co więcej nie było na tym tle z jego strony jakkolwiek inicjatywy dowodowej. Tymczasem na rzecz pozwanego przemawiają zeznania słuchanych w sprawie świadków i wskazane powyżej domniemania prawne, których powód nie obalił. Nie jest trafne wskazanie pozwanego iż decyzja administracyjna z dnia 4 stycznia 1985 roku nie jest dowodem na legalne korzystanie z nieruchomości powoda albowiem Zakład (...) stawiając w roku 1985 słupy i linie energetyczne w obrębie działki nr (...) budował na przyzwoleniu administracyjnym wydanym w granicach obowiązującego prawa w ramach jednolitej własności ogólnonarodowej czyli „ na swoim „ i był w dobrej wierze. Późniejsze przekształcenia własnościowe nie zmieniają tego stanu rzeczy.

Mając powyższe na uwadze sąd orzekł jak w sentencji.

Kosztami procesu obciążono powoda w myśl art. 98 § 1 kpc i § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej przez radcę prawnego z urzędu. W oparciu § 6 pkt 5 w związku z § ust 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej z urzędu rozstrzygnięto o kosztach zastępstwa procesowego powoda z urzędu.

Sędzia